

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO
ĮSTATYMO NR. I-1336 10 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Individuali veikla – viena iš dažniausiai pasirenkamų verslo formų Lietuvoje. 2020 m., Oficialiosios statistikos portalo skelbiamais duomenimis, individualią veiklą vykdė 185 824 asmenys. Šios verslo formos pasirinkimą lemia tai, kad asmuo, pasirinkęs tokį veiklos modelį, gali tęsti arba užmegzti naujus darbo santykius kartu užsiimdamas papildoma, finansinę naudą kuriančia, veikla. Visgi, tokiu atveju, asmuo, pasirinkęs dirbti pagal darbo sutartį ir individualią veiklą, susiduria su neproporcinga valstybinio socialinio draudimo įmokų mokėjimo našta. Nors asmuo ir moka pakankamas valstybinio socialinio draudimo įmokas, vis tiek jam privalomai yra taikomos valstybinio socialinio draudimo įmokų „grindys“.

Pažymėtina, kad minėta situacija ypač neigiamai veikia socialiai pažeidžiamiausius asmenis, kurių pajamos nėra pakankamos padengti būtinąsias išlaidas, jų šeimos skursta, bet jų bendros faktinės socialinio draudimo įmokos (sumuojant įmokas nuo individualios veiklos ir darbo santykių) atitinka įmokų „grindų“ dydį, t. y. žmogus kaupia pensijai nuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytos minimaliosios mėnesinės algos (toliau – MMA) dydžio, kaip to reikalauja įstatymas.

Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymas numato išimtį, kad pagal dvi darbo sutartis dirbantis asmuo yra atleidžiamas nuo socialinio draudimo įmokų „grindų“, todėl darbdaviai dėl mažesnės mokesstinės naštos dažniau renkasi įdarbinti asmenis, dirbančius pagal kitą darbo sutartį, o ne vykdančius individualią veiklą. Tokiu būdu asmenims, dirbantiems pagal darbo sutartį ir vykdančiams individualią veiklą tampa itin sudėtinga konkuruoti ar net išlikti rinkoje kaip darbuotojams. Ypač daug tokių asmenų Lietuvos kaime, kur žmonės ieško papildomų darbo pajamų prie gaunamų pajamų iš žemės ūkio veiklos.

Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo 10 straipsnio pakeitimo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas, siekiant suvienodinti mokesčines sąlygas tarp asmenų, dirbančių pagal daugiau nei vieną darbo sutartį (jiems taikoma „lengvata“), bei tarp asmenų, vykdančių individualią veiklą pagal pažymą ir kartu dirbančių pagal darbo sutartį (jie „lengvatos“ neturi, bet įmokų moka dažniausiai net daugiau).

Įstatymo projektu numatoma, kad individualią veiklą vykdančias asmenys ir mokantys pakankamas socialinio draudimo įmokas (t. y. ne mažiau nei nuo MMA), kurie kartu dirba ir pagal darbo sutartį, valstybinio socialinio draudimo įmokas mokėtų taip pat kaip ir asmenys, dirbantys pagal dvi darbo sutartis, t. y. jiems negaliojant „įmokų“ grindys darbo sutarčiai. Numatomu atveju, individualią veiklą vykdančias asmenys turėtų deramą pensijų draudimą (nes jau moka įmokas nuo MMA iš individualiosios veiklos pajamų) bei jaustųsi saugiau vykdydami veiklą ir papildomai dirbdami pagal darbo sutartį.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Lietuvos Respublikos Seimo narys Tomas Tomilinas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Projekte aptarti teisiniai santykiai šiuo metu yra reguliuojami Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 7 dalyje. Šio straipsnio 7 dalyje yra apibrėžiama, kad, kai apdraustajam apskaičiuotas darbo užmokestis yra mažesnis negu MMA, draudėjas apdraustojo ir draudėjo valstybinio socialinio draudimo įmokas už tarnautojus ar darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartis, apskaičiuoja nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio ir papildomai iš savo lėšų sumoka tiek apdraustojo, tiek draudėjo valstybinio socialinio draudimo įmokas nuo sumos, kurią sudaro skirtumas tarp ne mažesnės kaip MMA ir apdraustojo apskaičiuoto darbo užmokesčio, išskyrus atvejus, kai jie atitinkamą mėnesį

buvo drausti pas kitą draudėją pagal šio įstatymo 4 straipsnio 1, 2, 3 ar 4 dalis. Tačiau tokia galimybė nėra numatyta asmenims, vykdančioms individualią veiklą ir kartu dirbantiems pagal darbo santykius, kuomet tokie asmenys vykdydami individualią veiklą moka valstybinio socialinio draudimo įmokas kartą per mėnesį nuo MMA.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Siūloma Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 7 dalies 1 punktą papildyti nuostata „arba vykdė individualią veiklą ir mokėjo valstybinio socialinio draudimo įmokas kartą per mėnesį, ne vėliau kaip iki einamojo mėnesio paskutinės dienos, nuo Vyriausybės patvirtintos minimalios mėnesinės algos“, nustatant, kad individualią veiklą vykdančias asmenys kartu dirbdami ir pagal darbo sutartį valstybinio socialinio draudimo įmokas mokėtų taip pat kaip ir asmenys, dirbantys pagal dvi darbo sutartis.

Tikimasi, kad nustačius tokį teisinį reguliavimą, asmenims, vykdančioms individualią veiklą ir norintiems užsiimti kita veikla pagal darbo sutartį, bus sumažinta finansinė našta, suvienodintos mokesstinės sąlygos su tais asmenimis, kurie turi ne vienus darbo santykius, bei, kad tai bus papildoma paskata individualią veiklą šešėlyje vykdančioms asmenims, įregistruoti savo verslą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus įstatymą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Priimtas įstatymas mažins paskatas šešėliniam verslui.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Priimtas įstatymas teigiamai atsilieps verslo sąlygoms, paskatins sąžiningą ir atsakingą verslo plėtrą.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Įstatymo projektas įgyvendina Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“ patvirtinto 2021–2030 m. nacionalinio pažangos plano 2 strateginį tikslą „Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtraukti, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį“.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priimtam įstatymui inkorporuoti į teisinę sistemą priimti naujų, pakeisti galiojančių ar pripažinti netekusiais galios įstatymų nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projekte naujos sąvokos nėra teikiamos, taip pat nekeičiamos jau galiojančios sąvokos.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Priimtam įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų parengti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Įstatymo projekto nuostatomis įgyvendinti papildomų lėšų nereikės, o įmokų netekimą kompensuos šešėlio mažėjimas.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų nebuvo gauta

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jiems įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“, yra „individuali veikla“ ir „valstybinis socialinis draudimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia
Seimo narys

Tomas Tomilinas